

Oud-raadslid Roel Freeke, nu directeur-eigenaar van Necker van Naem en Citisens: **Je hebt ‘aan de andere kant’ gestaan**

Van 1998 tot 2004 was Roel Freeke voor de ChristenUnie lid van de Utrechtse gemeenteraad. Een boeiende tijd, vindt hij, waartoe de opkomst van Leefbaar Utrecht zeker heeft bijgedragen. Maar een gesprek met hem gaat vooral over zijn huidige werk, waarmee hij al tijdens zijn raadslidmaatschap is begonnen.

Freeke is de man achter Necker van Naem en Citisens, samenwerkende organisaties waarvan veel gemeenten in Nederland klant zijn. Met 60 collega's ondersteunt zijn organisatie, door middel van projecten en onderzoeken, bij verschillende overheden en instanties zowel de democratische input als het proces.

We leggen Freeke een intrigerende quote uit het jaarverslag voor: "...een intens geloof in de kracht van democratie..." Onze vraag: "Is dat de laatste jaren niet gaan wankelen, door alles wat je zelf meemaakt in je werk of door de actuele ontwikkelingen?"

Maar Roels vertrouwen bleef. Sterker nog, via zijn werk kan hij die kracht versterken. En hij vindt het nodig. "De lokale politiek moet er alles aan doen om gevoelens van onmacht bij burgers weg te nemen. Dat doe je door te luisteren naar de burger."

We lazen ook: "...raadslid is voor mij vooral leuk om geweest te zijn".

Een opmerkelijke uitspraak, die Roel overigens meteen nuanceert.

Lees verder op pagina 3.

Applaus – en de VOR was een feit

Utrecht, donderdag 12 december 1996. Buiten komt de temperatuur niet boven het vriespunt en de zon laat zich niet zien. Een voorbode van de 15^e Elfstedentocht?

In de Stadsschouwburg is het die middag warm. Daar vindt de feestelijke Buitengewone Raadsvergadering plaats ter gelegenheid van 800 jaar Utrechtse Raad. Aanwezig: minister Dijkstal van Binnenlandse Zaken, raadsleden en oud-raadsleden, actieve wijkbewoners, dragers van een stedelijke onderscheiding, vertegenwoordigers van de provincie, gemeenten, Universiteit en Hogescholen en partners van de stad. Later die middag voegt de Utrechtse Kinderraad zich bij het gezelschap, die eerder een excursie heeft gemaakt bij de Utrechtse Brandweer.

Onder leiding van dagvoorzitter Paul Witteman wordt er gediscussieerd over de toekomst van de lokale democratie. Hoofthema: *'Hoe ziet de lokale democratie er over 100 jaar uit?'* Prof. Joop van den Berg, hoofd-directeur van de VNG, houdt een betoog over het betrekken van bewoners bij de plannen van de stad: "Achterblijvers terughalen, voorlopers bij de kring houden. Bewoners moeten veel nauwer worden betrokken dan door alleen gemeenteraadsverkiezingen. De Gemeenteraad van de toekomst draagt zorg voor intensieve raadpleging van burgers, toont zich gevoelig voor hun initiatieven en zorgt ervoor dat die effectief doordringen tot het bestuur," aldus Van den Berg in 1996.

Raadslid Jan van Zanen, winnaar van de Thorbeckeprijs 1996, verplaatst zich in 2096 en kijkt terug op een eeuw Utrechtse lokale democratie: "Het is vandaag 12 december 2096. Het Groene Hart is rond 2050 een binnenzee geworden en is in de volksmond het Blauwe Hart gaan heten. Utrecht heeft een directe verbinding met de Noordzee en is de tweede haven van Nederland. Shell verplaatste daarom zijn hoofdkantoor van Londen naar Utrecht." En verder ziet volgens Van Zanen ook de raadzaal van de 21^e eeuw er heel anders uit dan nu: "De publieke tribune staat niet achteraan maar in het midden, de raadsleden draaien daar omheen."

Verbouwing stadhuis

Tijdens de paneldiscussies komen verschillende thema's aan de orde. Over de stadsuitbreiding (hoe moet dat met Leidsche Rijn?), de plannen voor HOV (in die tijd een heikel punt) en over de mogelijke verbouwing van het Stadhuis. Oud-raadslid Thea de Wit: "We blijven

fijn zitten waar we zitten". Raadslid Ger Hoogenberg: "Ik ben voor een nieuwe raadzaal. Zoiets als het gebouw van de Tweede Kamer. Dit is gewoon te krap." "Te krap?", roept Hans Spekman verontwaardigd. "Op hoogtijdagen zitten er twee mensen op de tribune en die ken ik inmiddels allebei bij naam." Besluiten worden die middag overigens niet genomen.

Dat gebeurt wel tijdens het diner in de hal van het Stadhuis voor raadsleden en oud-raadsleden, waarmee de viering van 800 jaar Raad die avond wordt afgesloten. In een toespraak oppert burgemeester Ivo Opstelten of het niet goed zou zijn om een Vereniging voor Oud-Raadsleden op te richten. Vanuit de zaal klinkt een groot applaus. De Vereniging Oud-Raadsleden is een feit. 23 dagen later – op 4 januari 1997 - vindt de 15^e en tot nu toe laatste Elfstedentocht plaats.

Hans Kuperus

Bron: Herinnering viering 800 jaar gemeenteraad – uitgave gemeente Utrecht

Nieuwe oud-raadsleden

Twee ervaren en beeldbepalende Utrechtse raadsleden traden het afgelopen halfjaar terug. Op 17 december 2020 CDA-fractievoorzitter Sander van Waveren, die gemeentesecretaris is geworden bij de gemeente Laren. Op 4 februari 2021 nam VVD-raadslid Queeny Rajkowski afscheid. Zij werd op 31 maart beëdigd als lid van de Tweede Kamer.

Vervolg van pagina 1.

“Dat heb ik gezegd, maar ik heb ook gezegd dat het mooi is om raadslid te worden en ook om raadslid te zijn. Raadslid te zijn geweest, is een ervaring die ze je nooit meer kunnen afnemen. Je hebt ‘aan de andere kant’ gestaan. Je voelt voor welke dilemma’s bestuurders komen te staan en weet hoe moeilijk het kan zijn keuzes te moeten maken.”

Logisch vervolg

Freekes belangstelling voor politiek is ontstaan in zijn studententijd. In Utrecht vond hij de verbinding tussen geloof en samenleving bij predikant Wim Rietkerk en de (internationale) kerkgemeenschap L’Abri. Het geloof, een betere samenleving en een actieve rol in de politiek is voor hem een logisch vervolg. Zo kwam hij op 25-jarige leeftijd in de gemeenteraad namens de Christen-Unie, om 6 jaar later te worden opgevolgd door dezelfde Rietkerk.

Necker, het bedrijf waarvan Roel Freeke één van de initiatiefnemers was, is genoemd naar een 18de-eeuwse bankier en staatsrechtgeleerde (zie kadertje). Later fuseerde het met Van Naem, dat in 1997 was opgericht. Citisens is de onderzoek-poot. Samen hebben ze nu als slogan: ‘Een gezonde democratie kan tegen een stootje’.

Wie op het terrein van integriteit of bestuurscultuur wil bijsturen, kan bij Necker van Naem terecht. Ook wie een interim-leidinggevende zoekt, een hoofd van de rekenkamer, raadsadviseur, projectleider of griffier. Necker helpt bij werving en selectie – nog in 2019 toen het ging om een nieuwe Commissaris van de Koning in Utrecht. En een jaar later, toen Utrecht een burgemeester zocht.

Draagvlak

Zo ook wanneer verandering nodig is en het draagvlak bij bewoners belangrijk: de inrichting van een stadsdeel, energietransitie, vergroening, veiligheid en ook corona. Hoe moesten burgers ertoe worden gebracht zich te houden aan de nieuwe, door de gemeente te handhaven regels? Typisch een vraag waarbij de club van Roel Freeke kan worden ingeschakeld.

De technieken en tools waaruit de Citisens-onderzoekers kunnen putten, is indrukwekkend. Er is een zorgvuldig bijgehouden panel van meer dan 55.000 Nederlanders dat kan worden benaderd. Al in januari 2020 kregen de panellleden de vraag: ‘Maakt u zich zorgen over corona?’

Citisens kan inschatten hoe bewoners moeten worden bevroegd dankzij het gebruik van acht ‘profielen’. De ene inwoner is de

andere niet is – een gemeente moet daar rekening mee houden als met een buurt of stad wordt gecommuniceerd. In combinatie met de informatie uit de landelijk dekkende data-analyse van Nederland, kun je zo per postcodegebied inschatten hoe het er met de betrokkenheid van de burger voor staat.

Maar techniek is niet alles. Hoe zorg je voor een goede uitkomst? Roel Freeke: “Als ik in gesprek ga met anderen, leg ik mij niet van tevoren vast. Ik lees mij uiteraard in en bedenk op hoofdlijnen wat ik ga zeggen... Ik laat dat afhangen van feiten en opvattingen die door anderen naar voren worden gebracht. Luisteren is een belangrijke vaardigheid.”

Marjan Schuring
Lies Vellekoop

Wie was Necker?

Jacques Necker (1732-1804), Zwitser, calvinist, bankier, was in Frankrijk driemaal minister van financiën. Hij schreef over een transparante overheid en streed tegen verkwisting door koning Lodewijk XVI – daar hadden ze aan het hof nogal een handje van. Necker werd de laan uitgestuurd, maar toen in 1788 de bodem van de schatkist in zicht kwam, haalde de koning hem terug. De Staten Generaal, sinds 1614 niet meer bijeen geweest, liet hij oproepen, uitgebreid met méér vertegenwoordigers van burgers. Met noodmaatregelen wilde Necker een Frans bankroet voorkomen, maar hij werd opnieuw ontslagen. Dit was aanleiding tot de bestorming van de Bastille, die op 14 juli in Frankrijk nog altijd wordt gevierd. Onmiddellijk na deze revolutie kwam Necker nog even terug als minister.

Beste leden van de VOR,

In deze Nieuwsbrief staat een verslag van het allereerste begin van onze vereniging. Het speelde zich af in 1996, toen de raad van Utrecht 800 jaar bestond. Komend jaar bestaat Utrecht als stad zelfs 900 jaar. En ook aan die mijlpaal gaat een feestelijk moment vooraf voor onze vereniging. Op 10 december aanstaande is het namelijk 25 jaar geleden dat de VOR werd opgericht.

Er zijn al ideeën over de manier om dat op passende wijze te vieren. Nu we corona langzaam achter ons laten, wordt de kans alleen maar groter dat die ook werkelijkheid kunnen worden. Als u trouwens

ideeën heeft, verwijs ik u graag naar de lustrumcommissie, waarin Salóme Willemsen, Ben Vos en Hans Kuperus zitting hebben.

Hoe staat het ook weer in de oude statuten, ondertekend door Riet Snel en Gerard Abrahamse? “De vereniging heeft ten doel, de band van oud-raadsleden met het gemeentebestuur van Utrecht in stand te houden, het onderling contact te bevorderen, de leden van de ontwikkelingen in de stad op de hoogte te houden en hun kennis, ervaring en bekendheid ten dienste te doen stellen van de stad Utrecht.”

Sinds het begin in 1996 maakt de VOR dat al waar. Ik ga er van uit dat er in de vereniging ook ruim voldoende veerkracht en creativiteit zit voor een spetterend lustrum!

Graag tot ziens en met hartelijke groet,

Klaas Gravesteijn
Voorzitter presidium VOR

ALV en lustrum

Zoals gemeld, vindt de Algemene Ledenvergadering dit jaar plaats op vrijdag 25 juni. Helaas wordt het een digitale bijeenkomst.

In dit lustrumjaar is er geen najaarsbijeenkomst. Wel zal op vrijdag 10 december het 25-jarig bestaan van de vereniging worden gevierd. Een datum om nu al in uw agenda te zetten!

Colofon

Vereniging Oud-Raadsleden Utrecht

Redactie
Lies Vellekoop, Bart Schouten, Marjan Schuring, Ruben Post, Hans Kuperus

Foto's
Gemeente Utrecht

Postadres
Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 030-2861041
E-mail vor@utrecht.nl

Rekeningnummer
NL21INGB0002607487
t.n.v. penningmeester VOR
KvK 30150979

www.utrecht.nl/oudraadsleden

Van Marsman tot Global Goals

Hoe iets in coronatijd kan misgaan, bleek op 19 maart, tijdens de speciale VOR-bijeenkomst waarin redactielid Lies Vellekoop de nieuwe burgemeester Sharon Dijksma zou interviewen. Door een samenloop van omstandigheden mislukte deze ontmoeting van de VOR met de nieuwe burgemeester. We proberen het opnieuw.

Beter ging het met de presentaties van raadslid en ambassadeur Martijn van Dalen, projectleider Maike van Eijndthoven en Tom van Duijn, directeur van de Social Impact Factory, over de Global Goals (wereldwijde duurzame ontwikkelingsdoelen). Utrecht koppelt zijn lokale beleid aan deze doelen en de drie gasten

legden uit wat de betekenis daarvan is voor stad en inwoners.

Een eerdere bijeenkomst, op 20 november 2020, kwam wel goed uit de verf. Specialisten Berend Snijders en Ben van den Hoeven van de gemeente Utrecht maakten duidelijk hoe complex en subtiel ondermijning kan zijn, de verknoptheid tussen boven- en onderwereld. Als intermezzo speelde pianiste Lisa Angelia Tanto, studente aan de HKU, muziek van Liszt en Bartók. En toen was het tijd voor Ton van den Berg alias Koos Marsman met een uniek kijkje in de geschiedenis van de 'Utrechtse vollekstaal'.

Frank van der Lecq